د استاد الفت

ځينې نورې نشرشوې او نه نشر شوې مضامين

www.ulfat.de

فهرست

سرلیک ... مخ

فلسفه ... 1
فیصله کړانه ده ... 2
د بیان آزادی ... 3
آمران ... 4
زورور ... 4
د رجب خان له قاموس څخهڅو لغتونه ... 5
ډار ... 6
زمونږ آرزو ... 8
زړونه ... 10
د لوی خدای په پاک نامه او د ده په توفیق ... 11
واورئ او خبر شئ! ... 13
ملی حکومت ... 15
زمونږ هوښیاران ... 18
دا وایم – دا نه وایم ... 19
دوه جنازې ... 20
ناحقه دعوه ... 21
وګورئ! ... 23

بسم الله الرحمن الرحيم

فلسفه

(۱)

ځینې کارونه په ظاهره ډېر بد معلومېږي او په حقیقت کښې ډېر ښه وي. د خلقو په نظر کښې ظلم وي او چه فلسفه یې ولټوې سراسر رحم او دلسوزي وي. زمونږ سترګې او د فیلسوفانو سترګې ډېر فرق سره لري.

هغه چه مونږ ته بد ښکاره کېږي هغوی ورته ښه وائي، چه مونږ ئې ښه ګڼو دوی ئې بد بولی.

وائي چه انسان پخپل خیر و شره نه پوهېږي او ډېر ځله په ښو باندې د بدو ګمان کوي مګر یو فیلسوف نه غولېږي او ښه و بد پېژني.

مونږ ډېر ساده ګان یو او عمیق نظر نلرو.

مونږ ته کله یو کوتوال غل معلومېږي او له کوتوالیانو ځخه وېرېږو.

علاقدار او حاکم زمونږ د غورسۍ او حق ساتلو دپاره راځي مګر مونږ ورنه سر ټکوو او وایو چه ظلم کوي.

اورېدلی مو دی چه یو سړی حاکم په ناحقه بندی کړ او هغه په زندان کښې قرآن شریف یاد کړ. یو بل ئې د دښمنانو په خوله په زندان کښې لس کاله وساته هغه د ډېر هنر او کمال خاوند شو او د محبس ډېر ښه صنایع د ده په لاس جوړېده.

حاکم صاحب ویل زه پوهېدم چه دی بې ګناه دی مګر که بندی شوی نه وای دښمنانو واژه او حیات ئې په خطر کښې و.

د ده دغه هنر او کمال هم د محبس برکت دی نو مونږ باید ډېر ظاهر بین نشو او د هر شي فلسفه ولټوو.

زمونږ ډېر خیر خواهان او حامیان مونږ ته ځانونه د ظالمانو په څېر ښئی او زمونږ د عقل او فکر امتحان اخلی.

که مونږ ظاهر بین او بد بین نه اوسو نو ماران او لړمان هم بې‌فایدې نه دي پیدا شوي. که زمونږ ګمانونه ښه وي او د وحدت او یووالی له فلسفې سره آشنا شو د غله او پیره دار فرق له مینځه ځي.

هوښياران وائي که چنګيز او هلاکو نه وای پيدا شوي نن به دنيا په مونږ باندې ډېره تنګه وه او د قحط له لاسه به مو د ځان غوښې خوړې.

نو مونږ بايد خپل حقيقی خير خواهان او د بشريت خادمان هېر نکړو.

فيصله ګرانه ده

(۲)

څو ورځې پس دلته راغلم يوه ويل له پخوا نه تيار شوی ئې او رنګ دې ډېر ښه دی. بل په ډېر تعجب تپوس کاوه چه رنګ دې ولې خراب دی لکه چه ډېره رنځوری دې تېره کړی وی. زه هېڅ پوه نشوم چه کوم يو رښتيا وائي او د چا نظر صحيح دی.

زه په دوه ؤ کښې شوم او ځان مې نه پېژانده چه له پخوا نه ښه شوی يم که خوار شوی يم؟

هر کله چه مونږ په دغسې ظاهری او ساده مسئله کښې دومره اختلاف لرو نو په هغو مسايلو کښې به مو څه حال وي چه ډېر زيات عقل او فکر ته پکښې ضرورت وي او علمی تحقيق و تدقيق غواړي.

له نورو نه يم خبر ما نه خو اوس لوری او لودن ورك دی او داسې مقام ته نزدې شوی يم چه د تور او سپين فرق رانه ورکېږی او وېرېږم چه بيخی فيلسوف نشم.

فلسفه هم له پوهېدلو څخه شروع کېږی او په نه پوهېدلو ختمېږی.

د دنيا ډېرو لوړو فيلسوفانو هم په آخر وخت کښې ويلی دي دومره پوهېږو چه په هېڅ نه پوهېږو.

زمونږ ځينې پوهان او هوښياران هم اوس په دغه مقام کښې قدم وهی. دوی ته اوس د ښو او بدو فرق ګران شويدی.

زمونږ ځينې کار داران هم اوس د مملکت په خير و شر نشی پوهېدلی دوی اوس همدغومره پوهېږی چه نه پوهېږو.

له دوی نه بايد په مهمو او غير مهمو مسايلو کښې کومه قطعی فيصله ونه غواړو ځکه چه دوی د شك او ترديد په مقام کښې بند دی او له تذبذب نه نشی وتلی.

د بيان آزادي

(۳)

باور وکړئ چه دلته د خبر او بيان آزادي ډېره زياته ده.

هغه څه چه مونږ ويلی شو په نورو ملکونو کښې ئې څوك نشی ويلی، دلته هر راز خبرې کېږی او هر څوك هر څه ويلی شی.

د دې خبرې د اثبات دپاره زه ډېر قوی دلايل لرم چه هېڅوك ئې ترديد نشی کولی او هر څوك ئې منی.

لاړ شئ چېرته چه د ديموکراسۍ نغاره غږېږی او د بيان ازادی پکښې ډېره زياته ده هلته به هم د خبرو آزادی دومره پيدا نکړی شی لکه چه دلته ئې ګورئ.

نن په ډېرو عصری او مدنی ممالکو کښې هلته چه ديموکراسی او آزادی خپل معراج ته رسېدلې ده هېڅوك دا جرئت نشی کولی چه د يوه لوی سړي په مخکښې مداحی وکړی او له تملق نه کار واخلی مګر دلته مداحان او متملقين دغه جرئت کولی شی او هېڅ تکليف يا ضرر نه وينی.

اوس په ديموکراتو دولتو کښې څوك دا نشی ويلی چه له ديموکراسۍ نه دکتاتوری ښه ده مګر دلته دا بحثونه آزاد دي او د استبداد طرفداری هم ځينې خلق کولی شی.

په نورو ځايونو کښې ډېر لوی کسان خپله ملامتی په قام او ملت نشي اړولی مګر دلته د علاقدار ميرزا هم دا ويلی شی چه ملت جاهل دی او ټوله ملامتی په دوی کښې ده.

نن په ډېرو مهذبو ملتونو کښې ډېر مقتدر اشخاص چا ته کنځلی نشی کولی او فحش ويل اخلاقاً ممنوع دی مګر دلته مونږ دغه بدې خبری ډېرې اورو او يو آمر خپل مامور ته پوچ ويلی شي.

د دروغو ويل چه بيخی منع دی له هر ځايه دلته ډېر ويل کېږی او دا يوازی مونږ يو چه خاين ته صادق، جاهل ته عالم، نا پوه ته افلاطون او ارسطو ويلی شو.

آمران

(۴)

مونږ به په تروه وچولی خبرې کوو، تاسی به په کړه غاړه د مجرمینو په څیر ولاړ اوسئ او بلی صاحب به وایاست.

مونږ به په هر کار کښې کار لرو نور به زمونږ په کارونو کښې د فکر کولو حق هم نلری. مونږ به هیڅ نه کوو مګر کارونه به ټول زمونږ په توجه کیږی.

ځلمیانو ته به په نفرت ګورو خو دوی به مونږ خپل حامیان ګڼي او په محبت به راته ګوری.

مونږ به په هېچا اعتماد نلرو او ټول خلق به په مونږ پوره اعتماد لری.

زمونږ خوف او زمونږ محبت به په آخره درجه په هر زړه کښې وی.

څومره چه له مرګ څخه وېرېږئ هغومره به له مونږ نه هم په خوف کښې اوسئ.

په هره اندازه چه ژوند او حیات محبوب ګڼئ مونږ به هم هغومره محبوبیت لرو.

هو! مونږ یوازی خپل رعب او هیبت ستاسو په نظر کښې نه غواړو باید شدید محبت هم له مونږ سره ولرئ.

یوازی محبت هم زمونږ په کار نه دی باید زمونږ له خوفه زړونه ورپیږی.

زمونږ په حضور کښې بې له عجز و نیازه هېڅ راز خدمت، صداقت او فعالیت نه قبلیږی که عاجزی او خادمانه اوضاع درسره وه هر راز خیانتونه معاف کېدلی شی.

پام کوه چه دلته پخپلو خدمتونو او صداقتونو مغرور یا بې پروا راشی.

هر کله چه راځې که دی هر څومره مهم کارونه کړی وی د یوه مقصر په حیث راځه او سر ټیټی راځه.

زورور

(۵)

د زورورو په مخکښې خبرې کول څه آسانه کار نه دی او هر څوك ئې نشی کولی. د دوی مزاجونه ډېر باریك وی.

کله ورباندې ډېره ښه خبره بده ولګیږی او سری جو جو کړی.

کله پری کنځلې نبه تاثیر وکړی او بده خبره ئې له پامه نبه راشی.
زه پوه نشوم او څه مې وویل زما خبره پرې نبه ونه لګېده ځکه راته په قار شو او وئې رټلم. که زه په نزاکتونو پوهېدلی، که ما ته د دربارونو اوضاع معلومه وای داسې به نه و شوی.
ما موقع ونه پېژندله او ډېره لویه بې ادبی رانه وشوه.
ده ماته وویل په وطن کښې څه حال دی؟ حاکمان او کارداران څنګه دي؟
زه خبر نه وم چه دې په رښتیا ویلو خوابدی کېږی او حقه وینا پرې بده لګېږی. مونږ خو په کلو او باندېو کښې لوی شوی یو، علم او پوهه نلرو، د لویو خلقو په خوی و بوی بلد نه یو او په هر ځای کښې هر چا ته رښتیا رښتیا وایو.
په مونږ باندې هېڅوك نه دی ملامت دا زمونږ خپله ګناه ده.
سړی باید پخپله ګناه اعتراف وکړی او خپله ملامتی ومنی.
زه دا منم چه مونږ نه پوهېږو او خبری مو لواړې دي.
دوی لواړې وریجې هضمولی شی مګر لواړې خبری نشی اورېدلی.
ماته وروسته چا وویل چه سړی د زورورو په مخکښې دغسې خبری نه کوی تا خو به له ځانه سره دومره فکر کړی و، چه ته له چا سره غږېږې؟ او څه وائې؟
هغه بل چه هلته ناست و لکه چه زما دوست و او زړه یې راباندې وسوزېده ځکه ئې وویل چه صاحب جهل او ناپوهی خو لوی عذر دی.
(از خورد ها لغزیدن از کلان ها بخشیدن)

د رجب خان له قاموس څخهڅو لغتونه

(۶)

مساوات: خاین او صادق، لایق او نالایق، پاکنفس او رشوت خور، کاریګر او بېکاره یو شان او برابر ګڼل.
دیموکراسی: د رشوت ازادی، د ظلم آزادی، د بېباکۍ آزادی.
اصول: هغه چه رواجول یې د مسکراتو او مخدراتو غوندې ممنوع وی.

انحصار: هغه تجارت چه هر څوك ئې نشی کولی لکه د حکومتونو او ماموریتونو خرڅول.

حاکم: پخپل سر او خود مختار، هغه چه ظلم او استبداد ته اداره او انضباط وائي.

مامور: هغه چه دریشی کوی او کار نه کوی.

اقتصاد: له خوارنو او مسکینانو څخه اخستل او بډایانو ته ئې ورکول یعنې د زکوٰة عکس او ضد.

شورا: هغه چه هر څه ویلی شی او هېڅ نشی کولی.

خادم دین و دولت: چه د حاکم او نایب الحکومه خدمت ئې په ډېر اخلاص کړی وی.

د سترګو خاوند: چه هر څه ورته ووائې وائي په سترګو.

ډار

(۷)

پیری نه دی، روې نه ده، شیشکه نه ده، بلا نه ده مګر انسانان ډاروي. له څه شي نه؟ او له چا نه؟

له ښو ښو کارونو، له رحم او شفقت نه له عدل و احسانه، له خپلو ورونو او بنیادمانونه دی وائي: دغه خلق چه د ډېر پخوانی ظلم په ځنځیرونو کلك تړلي دي که هر چا خلاص کړه اسمان به ړنګ شی ځمکه به په بل مخ واوړی.

که د دوی لاسونه او پښې تړلی نه وی غلا به کوی، سړی به وژنی، لارې به وهی، داړې به غورځوي، ویني به تویوی.

که د دوی ژبې تړلی نه وی هغه څه به وائي چه تحمل ئې نشی کېدای.

که د دوی سترګی نه وی تړلی سپین سترګی به شی او هر څه ته به په نفرت ګوری.

نو باید دا د پخوا زمانی زبان بندی او چشم بندی وساتو. دوی باید همدغه شان په ځنځیرونو تړلی وی او دغه ډار چه د دوی په زړونو کښې موجود دی ډېر ټینګ وساتل شی.

که دغه طلسم مات شو او د خلقو ډار والوت سړيتوب ځی او بربادی راځی. تاسې باید د خپلو خزانو او جواهرو ساتلو ته دومره ډېره توجه ونکړی بلکه خپل ډار د خلقو په زړونو کښې له سرو او سپینو، له الماسو او لعلونو ډېر ټینګ وساتئ او خپلی ټولی پېری د همدغه شي د ساتلو دپاره مقررې کړئ.

زه چه دا خبرې اورم ډارېږم او دا نشم ویلی چه دغه ډار که له زړونو و اوزی په زړونو کښې به مینه او محبت پیدا شی، دغه عناد او نفرت به په صداقت او صمیمیت بدل شی، دغه مقید او ترلی قوتونه او استعدادونه به په کار ولوېږی دا وطن به آباد شی.

دا خبرې په زړونو کښې ګرزی خو له ډاره ئې څوك نشی ویلی.

خوف او ډار دلته دومره غلبه موندلی چه اوس مونږ له هر څه وېرېږو او ډاکتران راته د قاتلانو په رنګ کښې معلومېږی. یو وخت و، چه مونږ له ظلم و وحشت څخه نه وېرېدو او هر څه مو کول سترګی اېستل، تورو ځاګانو کښې خلق اچول، قین او فانه، تېل داغ او ژوندی بنیادمان ونډ ونډ کول زمونږ کارو.

مونږ دغه شان بد بد کارونه کول او نه ډارېدو مګر نن یو ښه کار له ډاره نشو کولی او عدل و احسان هم مونږ ډاروی.

مونږ اوس له مثبت او منفی دواړو خواو وېرېږو او هر څه ډېر مهیب په نظر راځی. نه هغه ظلم او استبداد کولی شو چه پخوا مو کاوه نه هغه احسان او عدالت کولی شو چه دنیائې رانه په ټینګه غواړی.

زمونږ مثال داسی دی لکه چه ډېره سخته وچکالی وی او ټول خلق د یوه لوی قحط راتلو نه په وېره کښې وی، هر یو تصور کوي چه په وطن به داسی لوږه راشي چه ځوی به له پلاره بېزاره وي او مور به د ځوی پروا نلری، د همداغه ډار په وجه ټول خلق لوی او واړه له کورونو څخه د استسقاء او بارانه په طلب اوزی، مونځونه کوی دعاګانی کوی زاری کوی او له خدایه باران غواړی، پاك خدای په دوی مهربانه کېږی او د شپې له مخی یوه داسی توره وربځ په آسمان کښې پیدا کېږی چه زورور بارانونه، شدید سیلابونه، رعد او برق، تندر او تالندې ورسره شته.

اوس ګورو چه توره شپه ده باران په ډېر شدت اوری، په آسمان کښې ډېر هیبتناك غړونه دی او له غړونو څخه سخت سیلابونه رارawan دی، دلته هغه پخوانی ډار په یوه بل ډاربدلېږی هر یو غذر او زاری کوي چه باران ودرېږی او آسمان خپلی اوبه بېرته ونیسی. یو ګمان کوی چه زما کور به سیلاب یوسی، بل وائي په فصل او کښت به مې

زوروړې خړې واوړی او هر څه به له خاورو لاندې شی، څوك وائي رمه مې په غره کښې ده مېږې او پسونه به مې سیلاب یوسی.
د دغسې احتمالی او شخصی ضررونو په وجه هر یو غواړی چه یو عام رحمت بند شی او هغه څه چه په دعاګانو یې غوښتنه په دعاګانو ئې رد کړی.
دا تشبیه زما خوښه ده د دیموکراسۍ سیلاب همدغه شان مونږ وېروی او ځینې شخصی او احتمالی اضرار پکښې متصور دی مګر له عامې فایدی نه ئې هېڅ انکار نشی کیداې.
مونږ هماغه خلك یو چه له بارانه او له نه بارانه دواړو نه په وېره کښې یو او په هېڅ حال کښې ډار رانه نه ځی، پخوا له استبداده وېرېدو اوس له دیموکراسۍ څخه وېرېږو او ډېر ښه شی راته توره بلا معلومېږی.

زمونږ آرزو

(۸)

مونږ آرزو لرو او د خپلې آرزو دپاره جد و جهد په ځان لازم ګڼو.
دا آرزو کومه ټیټه او شخصی آرزو نه ده. مونږ د کوم شخص شخصی دښمنان نه یو او نه شخصی علایق را باندې دومره اثر لری چه مونږ له خپلو عالی او اجتماعی آرزوګانو راواړوی. زمونږ کار له اساساتو او کلیاتو سره دی او جزئیاتو ته په جزئي نظر ګورو.
مونږ عمومی اصلاحات غواړو او په ټینګه ئې غواړو.
زمونږ ګران او محبوب پادشاه د دیموکراسۍ پالونکی او ساتونکی دی.
دیموکراسی مونږ ته د حق ویلو جرئت او د صحیح فکر کولو همت او طاقت راکوی.
مونږ له دیموکراسۍ نه همدغه شی غواړو.
مونږ ارزو نلرو چه دیموکراسی مونږ ته د کنځلو کولو او محض بدو ویلو موقع راکړی.
دا څیز زمونږ نه دی خوښ او نه ئې خوښوو.

زمونږ پروګرام دا دی چه په مهذبه لهجه، په سړه سینه، په عقل و منطق ښو ته ښه او بدو ته بد ووایو. بد کارونه، بد خویونه، بد فکرونه بد وګڼو او خپل لوستونکی په ښو او بدو پوه کړو، د خلقو پوهول مونږ د اساسی اصلاحاتو اساس ګڼو او زمونږ اساسی مرام همدغه دی.

دغه مرام مونږ په ډېر ښه صورت د اصلاحاتو په نیت تعقیبوو.

پدې لاره کښې که حقانه انتقاد او اعتراض په هر چا باندې راځی مونږ به ترې هېڅکله سترګی پټې نکړو ځکه چه سترګی پټول لویه غلا او حق پټول لویه ګناه ده.

مونږ به اعتراضونه او انتقادونه وکړو مګر کنځلې به ونکړو.

مونږ د پته ملاتړلی ده چه د ښو او بدو تمیز وشی او دغه پوهه ډېره عامه او مکمله شی. دا کار مونږ د لوی خدای په توفیق کوو مګر بې ترتیبه ئې نه کوو او د محیط د هضمولو قوه په نظر کښې لرو.

مونږ د افراط طرفداران نه یو لکه چه د تفریط نه یو.

حقیقی او صحیح اعتدال پرېښودل مونږ ګناه بولو مګر د اعتدال په نامه هر څه نشو قبلولی.

مونږ پدې ټینګ یقین لرو چه پاك خدای د حقې لارې مل دی او ځوك چه په ښه نیت یوه ښه مقصد ته په ښه لاره روان وی هېڅکله ئې د اس ځین نه کرېږی.

ځوك چه ملی او اجتماعی ارزوګانې لری او له خپل وطن، خپل پادشاه، خپل قام سره رشتیانی مینه لری هغه باید کوښښ وکړی چه د خپلو ښو ارزوګانو تمثیل په ښه صورت وکړی او ښه شی چاته بد ونه ښئی.

هغه باید دا ونه وائې چه زما ارزو نیکه او مبارکه ده که نور هر څه تصور کوی کوی دې زما ورسره کار نشته.

زما په عقیده افهام او تفهیم د کامیابۍ مهم شرط دی او هر ځوك چه اصلاحات غواړی باید د حسن تفاهم اصل هېر نکړی.

زه چا ته دا نه وایم چه (استغفر الله) د حق دپاره مجادله مه کوه ځکه چه پخپله دغه کار کوم او خپل فرض ئې ګڼم.

زه وایم: و جاد لهم بالتی هی احسن.

دا وه زما او زما د ځینو ملګرو ارزو چه زه ئې هغو کسانو ته ښکاره کوم چه ما ته په ښه نظر ګوری او په لاره کښې ما د مخه کوی.

زړونه

(۹)

زه له زړونو سره لږ غوندې آشنا يم زه هلته يو څه ګورم او په معنوئې هم پوهېږم. په زړونو کښې يو څه شته چه په ژبو کښې نشته. تاسې د هر چا په خبرو مه غولېږئ او زړونو ته لاره پيدا کړئ.

پوهېږئ چه زړونو ته لاره څنګه پيدا کېږی؟ او په دغه لاره څوك تلی شی؟ پدې لاره موټرونه نشی تلای، دآسونو او کچرو لاره نه ده، خره او غوائې پدې لاره نه درومی. د کبر او غرور خاوندان او زورور دا لار نشی موندلی.

د چا په سينه کښې چه زړه نه وی او په زړه کښې رحم و عاطفه نه وی له هغه نه دا لاره ورکېږی او بل طرف ته ځی.

د دې لاری خضر او رهبر له خلقو سره اخلاص، الفت او رښتيانی محبت دی. ما د اخلاص او محبت له برکته زړونو ته لږ غوندې قرب حاصل کړ او هلته مې يو څه وليدل زه هغه ټول څه اوس نشم بيانولی خو همدغومره وايم دېرې ژبې شته چه د زوروړو په ثنا او صفت نه مړېږی مګر يو زړه هم نشته چه زور او زو رو ر ئې خوښ وی.

دا خبره له ما نه يوسئ او د زور و قوت خاوندانو ته ووايا ست:

زورور به هر څه پيدا کړی شی مګر په زړونو کښې قدر نشی پيدا کولی. هغه چه خلق ترېنه وېرېږی هېڅکله نه محبوب کېږی.

په يوه زړه کښې يو شی ځائېږی يا مينه يا وېره.

دا ستا خوښه ده چه هر څه هلته ږدی او هر څه درته ښه ښکاره کېږی.

هو! دا ستا خوښه ده چه بلا کېږی که لا لا کېږی؟

مګر زه له هغې تښتم او پدې بل پسی ځم.

دی راته ښه ښکاری او له هغی نه امان و پناه غواړم. که قوت روې شی خلق ورنه تښتی او که ليلی شی دېر مينان پيدا کوی.

د لوی خدای په پاك نامه او د ده په توفیق

(۱۰)

هغه کار ته وړاندې کېږم چه کول ئې ډېر ګران دی او نه کول ئې له یوه داسی مهم او ضرور کار څخه دېده کول دی چه د وطن او ملت خیر خواهان او خدمتګاران له دغسې کارونو نه هېڅکله څنګ نشی کولی. که ووایم چه دا کار آسانه نه دی او هر څوك ئې نشی کړی مبالغه نه ده حقیقت دی.

مونږ په سلو کښې یو تن د سواد خاوند نلرو او په سلو با سوادو کښې ایله یو ئې دغه کار کولی شی. دلته همدغه یو مشکل نه دی سل نور هم ورسره دي.

په نورو ځایو کښې کار کول ګران دی او خبرې آسانه دی دلته خبرې کول له هر کار نه مشکل کار دی او څه لیکل یا څه ویل سل رنګه مسئولیتونه لری.

دلته یوازی همدومره ویل چه ښه کوئ او بد مه کوئ بې خطره او بې ضرره دی مګر په ښو او بدو باندې بحث کول او یو له بله ئې بېلول ډېر ګران کار دی.

دلته ښه او بد داسې ګډ شویدی چه اوس دغه تفریق ډېر زیات مهارت او ډېر لوی قوت غواړی. هغه اصول او مبادی چه نن په دنیا کښې مسلمات ګڼل کیږی او د دنیا پوهان ئې تقریباً په اتفاق منی او احترام ئې کوی زمونږ هوښیاران پکښی سل خبرې لری او اوربدو ته ئې هم څوك حاضر نه دی منل خو لا څه کوې.

زمونږ د ځینو افرادو ننني وضعیت او حالت داسې معلومیږی لکه چه یوه سړی شپو خولۍ په سر کړی وی پتلون ئې اغوستی وی، څادر ئې په اوږو پروت وی او کوچیانې پنې ئې په خپو کړی وی په بازار کښې ځانته نکتائی اخلی نو د دغه سړی مزاج پېژندل سړي ته ګران معلومیږی او څوك نشی پوهېدلی چه څه ورسره ووائې. دا چا ته نه ده معلومه چه دی د شپو په ځای پکړۍ ژر قبلوی او له پتلونه تیریږی، که څادر او پنې په کرتۍ او بوټونو بدلوی، یا دا ټول پرېږدی او کوم بل خالص او معلوم وضعیت اختیاروی.

دغه شان ګډوډ او مخلوط اوضاع د افکارو او خیالاتو په دنیا کښې هم شته ځکه دلته خبرې ګرانې دی او راز راز خطرات ورسره شته.

زه یو مسلمان پښتون یم له ما نه به د خدای په فضل او توفیق هېڅکله ارادتاً داسې خبری وانورئ چه خدای دې نه کا د دین او مذهب مخالفت پکښې وی.

زه به داسی څه ونه وایم چه زمونږ د ګران او محبوب پادشاه ادب او احترام پکښې نه وی ساتل شوی.

زه به داسی څه ونه لیکم چه د وطن او ملت ضرر پکښې متصور وی مګر سره له دې ټولو خبرو ښائي په ما باندې د ځینو له خوا اعتراضونه وشی او ځینی کسان راته بد بین غوندې شی ځکه چه حق ویل دومره ترخه وی چه د ادب په زور هم پکښې ډېر خوږوالی نه پیدا کېږی. له اجتماعی چارو سره علاقه لرل ارومرو شخصی او فردی علایق له ځینو کسانو سره خرابوی او بد زړونه بد وی.

دلته خلق په تاویلاتو کښې هم زښت ډېر مهارت لری او سمه خبره هم ډېره ورانولی شی. ځینې کسان دا کار د ثواب دپاره کوی او په دغسی خبرو ځان د چا دوست او خیر خواه کاندی. خبرې ډېرې دي څه به دې سر خوږوم، زه دغه ټول مشکلات په نظر کښې نیسم او ناخبره دا کار نه کوم او نه پکښې کوم هوس دخل لری، زه پوهېږم چه یوې حقې مجادلی او مجاهدې ته را وړاندې کېږم او له لوی خدایه ځانته د ښه نیت او سم عمل توفیق غواړم.

زه یقین لرم چه دا هغه وخت او هغه ځای نه دی چه د یوه اخبار خپرول ګټه ولری، ما ته دا معلومه ده چه پدې کار کښې مادی تاوان هم شته، زه دېته ملتفت یم چه زما اخبار به ډېر لوستونکی پیدا نکړی شی او ډېر خریداران به ونلری مګر زه د ډېرې لوړې معنوی فایدی دپاره هر څه قبلوم سره له دی او سره له ډېرو نورو خبرو د دې مبارك ایت (و لاتکتموا الشهاده) د تعمیل دپاره حق ویلو او حق څرګندولو ته حاضرېږم.

نورې وېرې له زړه باسم او د پاك خدای وېره په زړه کښې ساتم.

د حق او حقیقت په مینه، د وطن او ملت د خدمت په ارزو، د دیموکراسۍ د حسن استقبال په نیت د خپل ګران او دیموکرات پادشاه د ارزوګانو په پیروی پدې کار شروع کوم. او ټینګ امید لرم چه د وطن مصالح او منور طبقات به په ښه سترګه ورته وګوری.

د دی اخبار (اولس) مرام دا دی: ملی وحدت تقویه کول، د پوهی او تنویر خپرول، د دیموکراسۍ په اساس اجتماعی عدالت تامینول، د خوارو غریب غمخوری، د مظلومانو ملګرتیا او د حق پالنه اللهم اهد نا الصراط المستقیم.

واورئ او خبر شئ!

(۱۱)

زه دلته نه وم، بل چېرته وم، هلته خلق بل راز و، کورونه بل رازو، کارونه بل رازو هلته ما هغه څه ولیدل چه تاسو به نه وی لیدلی، هغه څه مې واورېدل چه تاسو به نه وی اورېدلی. په هغه ځای کښې چا پسونه نه حلالول مګر د انسانانو ونډې به ئې کله کله کوله.

زما څو ومه ورځ وه چه یو ښکلی ځلمی په رڼا ورځ د څو تنو په مخ کښې چا وواژه مګر دا د ظلم او وحشت واقعه دومره عادی او معمولی تېره شوه چه ستر حاکم خو پرې خبر هم نشو او حاکم خبر شو خو ورته را نغی.

د تحقیق دپاره ئې یو دوه تنه را ولېږل، په اولس کښې هم څو تنه پیدا شوه چه قاتل ئې وښوده او حقه شاهدی ئې پټه نکړه مګر د کلی خان او ملك د قاتل له پلاره پنځلس زره روپۍ واخستې او له وایمه وایم چه په حاکم، قاضی چا او چائې ووېشلې، څه دوی وخوړې او څه نورو، دوه زره پکښې د مړی پلار هم واخستې او ابرائې وکړه ځکه چه ټول په بله خواو او د ده له لاسه هېڅ نه کېدل.

مقتول له خپل پلاره د نورو زیات سکنی و ځکه هغوی خونبها زیاته واخستله.

په قاتل باندې یو کال قید وخوت مګر پلارئې په ما او په بل پسې ګرزېده چه په یوه او بل سپارښتن وکړی او دا بې ګناه بندی خلاص کړی.

دا واقعه خو مو واورېده اوس بله واورئ، زمونږ په کلی کښې داسی خبرې ډېرې دی.

هغه بله ورځ له ملا صاحب سره ناست وم یو سړی راغی چه په حاکم صاحب خط راکړه چه ما یا زما کډه ونه وهی اوبندیان مونکړی ځکه چه هغه ورځ ئې هم غوښتی وو او راته ډېر په قارو. ملا صاحب ورته اول د ځوی دعا وکړه او ټولو ویل چه ډېر ښه ځلمی و، خدای دې وبخښی.

سړی بیا ملا صاحب ته وویل چه د خدای په لحاظ یو خط را کړه چه مونږ ته څه ونه وائې او نور مو ونه ربړوی. ده ویل ځوی مې سیند وړیدی او پخپل اجل مړ دی مګر حاکم صاحب وائې چه چا وژلی دی تاسې قاتل پټوئ ځکه مو په وهلو قایلوم.

دا خبره ما غوندې ساده او نا بلده سړی ته عجیبه غوندې ښکاره شوه، ما ویل دا څنګه کېدای شی چه د یوه سړی ځوی څوك مړ کړی او دی حکومت ته اطلاع

ورنکړی، ماته د حاکم صاحب په عقل او تمیز خندا راتله خو وروسته یوه او بل وویل (غاړه دې د دوی بنده وی) چه په ربښتیا دا هلك فلانکی خیلو وژلی دی او په سیند کښې ئې غورځولی دی مګر پلار ئې پوهېږی چه څه مې له لاسه نه کېږی او غریب سړی یم خوشی ولی په چا باندې ځان وژنم او د کار دارانو د پیسو اخستلو دپاره عرضونه کوم.

داسې خبری ډېرې دی زه ټولی نه کوم او له مرونه تېرېږم ژوندوته راځم.

یوه ورځ یو ځلمی راسره په لاره کښې ملګری شو چه ژبه ئې هم بندېدله او خبرې ئې په تکلیف کولې ما پوښتنه وکړه چه څه کار کوې ده د خپلې پرېشانۍ قصه راته پدې ډول شروع کړه:

مونږ دېرش څلوېښت جریبه زمکه درلوده نور ټول رانه ظالمانو او خدای ناترسو واخیست اوس دوه جریبه راته پاته دی او هماغه پټی چه له مونږ نه نورو اخستی دی په دهقانۍ کرو.

پدې کښې هم مونږ خوك په قراره نه پرېږدی فلانکی صاحب وائې چه ستاسو په تره مې شپږ زره روپۍ دی چه درې نیم زره ئې ګټه کیږی نو ژر کوئ ماته نه زره او پنځه سوه روپۍ راکړئ، مونږ دا روپۍ نشو ورکولی او دا درې میاشتی وشوې چه ورور مې حاکم صاحب بندی کړیدی او د دایکې پیسې رانه غواړی.

ما وویل کوم شرعی سند لری ویلی نه خو وائې چه عرفی سند راسره شته چه ستاسو تره پکښې ګوته لګولی ده، ما بیا تپوس وکړ چه تاسې پکښې څه وایاست ده ویل اوس خو مونږ چور منکر یو مګر که هماغه شپږ زره واخلی او سود را باندی حواله نکړی خپل پټی به خرڅ کړو او ځان به خلاص کړو مګر که په شپږو زرو قایل شو نورې هم رانه اخلی.

ما تعجب کاوه چه حاکم صاحب څنګه په حقوقی دعوه کښې بې له کوم شرعی سنده یو سړی درې میاشتی بندی کولی شی، هغه زما تعجب رفع نکړی شو بلکه نورئې هم زیات کړ او وئې ویل کله چه یو مشر سړی حکومت ته له مرکزه راځی او محبس ګوری حاکم صاحب زما ورور له محبس نه باسی او له یوه پیره دار سره ئې چیرته لرې لېږی او چه هغه ولاړ شی بیا ئې بېرته په زندان کښې واچوی.

تاسې پدې خبره پوره باور وکړئ چه ستاسې په زندانو کښې که دغه شان پټ او غیر رسمی د غلا بندیان شته چه په ناحقه بندیان شوي او له زندانه نشی وتلی داسې رسمی بندیان هم شته چه محکمی پرې حکم کړیدی مګر د ورځې په زندان کښې دی او شپې

په کورونو کښې کوی یا د ورځې کورته ځی او شپه په محبس کښې تېروی. که د رجب خان خبره رښتیا وی نو حاکم صاحب د یوه بې ګناه سړی د بندی کولو جبیره پدې باندې کړېده چه یو ګناه کارئې له بنده ازاد کړیدی او د افراط و تفریط له یو ځای کولو نه اعتدال غواړي.

ملی حکومت

(۱۲)

یو وخت مونږ د حکومت په معنا کښې دومره ډېر فکر نه و کړی. چا به چه د حکومت په باب کښې څه خبرې کولې خلقو به ګمان کاوه چه دی د مملکت پادشاه او سطان یادوی مګر اوس پوه یو چه کابینه او اجرائیه قوه د حکومت په نامه یادېږی او شاهی مقام له دغه نامه نه پورته ځای لری. اوس مونږ وپوهېدو چه په یوه مملکت کښې درې قوته وی (قضائیه – تقنینیه – اجرائیه) چه دا ټول د مملکت پادشاه ته اطاعت او انقیاد لری.

قضائیه یا تشریعیه قوه هغه ده چه قاضیان او مفتیان ئې د شریعت په اساس د پادشاه په امر لری او هېڅوك پکښې هېڅ نشی ویلی.

تقنینیه قوه د مملکت له پارلمان څخه عبارت دی چه د قوانینو د تصویب او تدوین حق لری او د ملی شورا او اعیان په نامه دلته یادېږی.

اجرائیه یا مجریه قوه له کابینې څخه عبارت دی چه حکومت هم ورته ویل کېږی او ملی شورا ته مسئولیت لری.

د حکومت له لفظ سره اوس یو بل لفظ هم یو ځای کوی او ملی حکومت ورته وائې.

ملی حکومت یعنې څه؟

ځینې سادګان ګمان کوی چه ملی حکومت هماغه دی چه د ملت له خپلو افرادو څخه جوړ شوی وی او ټول وزیران ئې د مملکت خپل سړي وي.

پوهان او هوښیاران دا تعریف نیمګړی بولی او وائي کوم حکومت چه د بل مملکت او بل ملت خلق پکښې شامل وی او پردی اشخاص پکښی وزارتونه او ریاستونه لری هغه خو بالکل اجنبی او غاصب حکومت دی چه د استعمار په نوم یادېږی. نو ملی

حکومت یوازی دا نه دی چه وزیران او رئیسان ئې پردی نه وی او خپل خلق وبلل شی بلکه علاوه پدې دا خبره هم پکښې شرط ده چه وزیران د ملت له افرادو د ملت د وکیلانو په اعتماد او خوښه انتخاب شوی وی او ملی شورا پرې خپل اعتماد ښکاره کړی.

نو که چېرې د یوه مملکت وزیر صاحبان د هغه مملکت خپل خلق وی مګر ملی شورا پرې بې اعتمادی ښکاره کړی ملی حکومت ورته نه ویل کېږی ځکه چه د شورا اعتماد شرط دی او د فقهاؤ په اصطلاح انتفاً د شرط انتفاً د مشروط دی.

د دی خبرې نوره څېړنه به نه کوو اوس به راشو دېته چه د ملت د وکیلانو اعتماد ولی دومره ضروری شرط ګڼل شویدی؟

که چیرې یو ملت یا د ملت نمایندګان په صدراعظم باندې عام و تام اعتماد ولری او هغه بیا پخپلو وزیرانو صاحبانو خپل پوره اعتماد څرګند کړی نو بیا دېته څه حاجت پاته کېږی چه د وزیرانو په باب کښې له وکیلانو څخه د اعتماد رایه واخستل شی او وکیلان هر وزیر وپېژنی.

په دغه صورت کښې باید هغه وزیران چه د ملت وکیلان ئې هېڅ نه پېژنې او ښه و بد ئې ورته هېڅ نه وی معلوم حکماً داسی وګڼل شی لکه چه د ملت اعتماد پرې موجود وی.

مګر حقیقت داسې نه دی او د دیموکراسۍ په اساس هغه حکومت چه په وزیرانو باندې ئې شورا بې اعتماده وی او خپله بې اعتمادی ښکاره هم کړی ملی حکومت نه بلل کېږی.

په ملی حکومت کښې د ملی شورا اعتماد د کابینې په اعضاً و ډېر ضرور دی د دغه ضرورت په باب کښې دلته لږ غوندې بحث کوو او د چا خبره فلسفه ئې بیانوو:

که د یوه مملکت وزیران یوازی د یوه شخص په اعتماد مقرر شی ډېر امکان لری چه یو فکر که څه هم ډېر پوخ وی له سهوو او اشتباهاتو سره مخامخ شی او یو سړی وکړی شی چه د یوه شخص په نظر کښی ځان ښه ښکاره کړی او ښه نه وی مګر هغه وزیر چه د ملت اقناع او د ډېرو وکیلانو اعتماد حاصلول ضرور ګڼی مجبور دی چه ډېره موده ډېر ښه ښه کارونه وکړی او عام و خاص ئې ښه والی ومنی.

پدی صورت کښې یو سړی کوښښ کوی چه یو برجسته شخصیت پیدا کړی او د مهمو کارنامو او د خدمتونو په اثر عام محبوبیت او عامه خوشبینی حاصله کړی.

یو سړی دا کولی شی چه یو شخص، په نه څه وغولوی مګر د ډېرو کسانو غولول څه آسانه کار نه دی او ډېر لږ امکان لری.

بله خبره دا ده چه کابینه او وزیران د دیموکراسۍ په اساس د ملت وکیلانو او نماینده ګانو ته مسئول دي او وکیلان حق لری چه د مملکت په اجراأتو کښې غور او دقت وکړی او حکومت پخپل سر پرېږدی نو که چیری وزیران په ابتداً کښی د وکیلانو اعتماد حاصل کړي او د هغه په حق کښې څه بد بینی او بدګمانی نه وی موجوده بلکه اکثریت د شورا ورته خوشبین وی نو د ملی شورا او کابینی تر مینځ هر ساعت دومره ډېر نظری او عملی اختلافات نه پیدا کېږی او وزیرانو ته یو ډول اطمینان حاصلېږی همدغه اطمینان د دوی جرئت او فعالیت زیاتوی او دغه شان وزیران پخپلو کارونو کښې له ډېر تردد او تذبذب نه خلاص وی.

پدې صورت کښې یو ملت دا احساس او یقین کوی چه زه پخپله پخپل ځان حاکم یم او د اجرائیه قوی قوت زما خپل قوت دی او حکومت هېڅکله داسې یو کار نشی کولی چه زما خوښ نه وی دغه شان حکومت هم باور لری چه ملت زما تر شا ولاړ دی او ملی قوت راسره په هر کار کښې ملګری دی.

دغسې وزیران له ملت سره په تماس کښې وی او ارو مرو په ملت باندې خپل ځانونه پېژنی دا پېژندنه نه دوی د ملت له ټولو مشکلاتو، خواهشاتو او ضروریاتو څخه خبروی او له دغی پېژندګلوی څخه د حکومت او ملت تر مینځ یو ټینګ وحدت او محبت پیدا کېږی.

دغه راز وزیران د ملت له حاله نشی غافل کېدلی او ددی په ځای چه ځانونه په یوه شخص پوری مربوط وګڼی له ملت سره خپل تعلق او ارتباط ساتی.

په همدغه اساس په ملت کښې د کار سړی او رجال هم پیدا کېږی او اشخاص پدې فکر کښې لوېږی چه په ملت کښې مقام او منزلت ولری.

ملی قایدین او لیډران هم په یوه ملت کښې هله پیدا کېدای شی چه حکومت ملی وی او یو سړی د ملت په حسن نظر مهم مقام ونیولی شی.

دغسې اشخاص د ملت په نبض هم پوهېدلی شی او د ډېرو اجتماعی امراضو په علاج موفق کېږی. دوی بیا کولی شی چه په عمومی افکارو کښې ښه ښه تحولات پېښ کړی او نوې مفیدې مفکورې په خلقو باندې په آسانۍ ومنی.

زمونږ هوښیاران

(۱۳)

څنګه چه زمونږ هر څه په بل راز دی او هېڅ مو د نورو غوندې نه دی یعنی زمونږ ښارونه، زمونږ سرکونه، زمونږ شفاخانې، زمونږ مامورین له نورې دنیا څخه ډېر ډېر فرقونه لری دغه شان زمونږ هوښیاران هم د نورو ملکو له هوښیارانو سره هېڅ نه مقایسه کېږی.

د دوی عقل یو راز دی د هغوی بل راز. دوی یو شانته فکر کوی هغوی بل شانته دوی په یوه لار ځی هغوی په بله.

زمونږ هوښیاران وائي: یو سړی په لاره تېرېده یو مار ئې ولید چه د یخنۍ له لاسه بیخې مړ پړ پروت و او هېڅ حرکت ئې نشو کولی، د ده زړه وسوزېده او مار ئې پخپل لستونړی کښې را واخیست او روان شو، څه ساعت وروسته چه مار تود شو او ساه پکښې وغړېده مار د همدغه سړی له غاړې تاو شو او د ده د بدبختۍ سبب وګرزېده.

له دې قصې نه دوی داسې نتیجه اخلی چه ډېر ضعیف او عاجزه انسانان هم لکه بې دمې ماران داسې دی چه باید څوك پرې زړه ونه سېزی او نه څه احسان ورسره وکړی ځکه چه ډېر ځله احسان او دلسوزی بد عاقبت او بده نتیجه لری.

دا هوښیاران مونږ ته احسان او دلسوزی همدغه شان تصویر وی او د مار و انسان په فرق نه قایلېږی.

زمونږ هوښیاران دا هم وائي:

عاقبت ګرګ زاده ګرګ شود　　　　ګر چه با آدمی بزرګ شود

دوی ډېر انسانان ګرګ او ګرګ زاده معرفی کوی او نور بنیادمان ترېنه وېروی.

دوی وائي: سر جاهلان بر سر دار به.

ما له دوی څخه ډېر ډېر او په وارو وارو اورېدلی دی: بې ادب را هر کجا یابی بکوب.

دوی له مشفق استاذ نه هم د شاګردانو دپاره جور او ظلم غواړی ځکه وائي:

جور استاد به ز مهر پدر.

دوی غواړی له تعلیم نه د ماشومانو زړونه په وهلو تور کړی او بیا ئې د جهل او ناپوهۍ په ګناه په دار او سولۍ وخېژوی.

دا و زمونږ ځینې پوهان او هوښیاران چه انسان ورته لکه مار او لېوه معلومېږی. نور نو ته ووایه چه ناپوهان او بې عقلان به څه غواړی او څه به کوی؟

د انسان اصلاح په پوهه انسانان کړی ناپوهان ئې په وهلو د انسان کړی

دا وایم – دا نه وایم

(۱۴)

دا وایم:

مونږ د کار سړی نلرو، علم او پوهه په مونږ کښې نشته، وږی او بربنډ یو، رنځوران مو نه جوړېږی. سرکونه وران او خراب دی.

دا نه وایم:

هغه وزیر یا دغه رئیس د کار سړی نه دی، په وزرات معارف کښې سل نقصانونه موجود دی. وزارت اقتصاد، صحیه، فواید عامه خپله وظیفه ښه نشی اجرا کولی، پخپلو کارونو کښې صحیح فکر نشی کولی، عملی فعالیتونه قناعت بخش نه دی، پیسې بېځایه لګېږی یا داسی نور ...

دا وایم:

ما پخپله د امتحان په ورځ د یوولسم صنف هلك ولید چه معلم ئې ډېر صفتونه کول او د هغه د امتحان پارچه ئې په ډېر افتخار را وړاندې کړه مګر متاسفانه هلته (اتفاق) (ایتفاق) او (اتحاد) (ایتحاد) لیکل شوی و.

دا هلك له دغې غلطې املاً سره له یوولسم صنف دولسم ته کامیاب ولاړ او یوولس صنفونو، یوولس کالو، یوولس معلمانو دا غلطی اصلاح نشو کړای.

دا نه وایم:

چه نقص په معلم یا په تعلیم کښې دی، په امتحانونو کښې څوك غور او دقت نه کوی، د مکتب مدیر یا د معارف رئیس ښه کار نه دی کړی، مفتش خپله وظیفه ښه نه ده اجرا کړی.

دا وایم:

مونږ یو له بله ظلمونه کوو، یو د بل مال خورو، غلطې دعوې کوو او وړو یې هم، څوك چه عرض و داد وکړی نه خوشحالیږی او ډیر سرګردانی وینی، که چا د چا په پټی د چا په کاله ناحقه دعوه وکړه او ډیرو خلقو ته حقیقت معلوم و بیا هم د خپل حق اثبات ګران کار دی او څو کاله څو زره روپۍ د خپل مال د خپلولو دپاره په کار دی.

دا نه وایم:

چه ګرم څوك دی؟ نقص په چا کښې دی؟ ظلم څوك کوی؟ پردی مالونه چا خوړلي؟ عرضونه ولی یو ځای ته نه رسیږی او عارض ولی پخپل عرض پښېمانه کیږی.

دا وایم:

رشوت خواره شته، لحاظونه کیږی، سړي وژل کیږی، په زندانو کښې بېګناه بندیان هم شته.

دا نه وایم:

رشوت خور څوك دی؟ چا د چا لحاظ کړی؟ کوم سړی بل سړی وژلی دی؟ بېګناه بندی کوم یو دی؟ او چا بندی کړیدی؟

اوس خو به پوه شوی یاست چه زه څه وایم او څه نه وایم؟

دوه جنازې

په یوه ورځ، په یوه ساعت کښې له یوې شفاخانې نه دوه جنازې را ووتلې. هغه یو د کم خونۍ په وجه او دا بل د فشار خون په سبب مړ شوی و.

د هغه جنازه څلورو تنو په اوږو را اخستې وه او د دی بل د جنازې په موټر پسې بې حسابه لوی او واړه موټرونه روان و.

هغه یوه وینه نه درلوده ځکه مړ شو د دی بل وینه زیاته شوې او تېزه شوې وه ځکه ئې ژوند ونشو کړای.

دوی دواړه مړه شوه خو مرګونه ئې یو راز نه و او مرضونه ببل وو.

یوه د نورو وینې هم څکلی وې او دېته محتاج وچه ډاکتران ئې له وجود څخه وینه وباسی. بل ته چا خپله وینه هم نه وه پرې اینبی او بې وینې و.

یو د افراط او بل د تفریط له لاسه مړ شو.

هغه چه فقیرو او په فقر الدم مړ شو د هغه له مرګه د باختر آژانس هیڅ خبر نشو.

د دی بل د مرګ اطلاع اخبارونو په ډېر تاثر او تاسف سره اخستی وه او د جرائدو پاڼې ئې په ماتم کښې توری شوی وې.
دا دواړه یو بادار او بل ئې نوکر و دوه کاله پخوا ښاغلی بادار رنځور شو ډاکتر د نوکر ډېره وینه د رنځور په وجود کښې انجکشن کړه د نوکر قوی او سالم وجود ډېر کمزوری شو خو بادار په لږ وخت کښې د ښو خوراکونو په زور او د عیاشی په وجه په فشار خون مبتلا شو چېرته چه دغه شان باداری او نوکری وی هلته همدغسې کیږی او د یوه په ځای دوه مری هوا د یوه کمزوری کول او د بل قوی کول د دواړو په مړینه تمامیږی او د ظالم و مظلوم عاقبت همدغه شان وی.
دغه راز مړګونه مونږ طبعی مړینه بولو مګر په حقیقت کښې قتل او مقاتله ده.
دلته هم قاتل او مقتول شته مګر زمونږ پولیسان زمونږ حاکمان او زمونږ قاضیان پرې نشی پوهېدلی بلکه دوی له نورو نه دغه شان معنوی قتلونه ډېر کوی.
دلته دا عادت دی چه یو سړی که چا په ټوپك وویشت یا ئې په کټارو سوری سوری کړ د هغه پوښتنه کوی مګر که چا د چا ډوډی وخوړه او هغه له لوږی مړ شو نو دا مرګ قتل نه بولی او دغسې قاتل ته سزا نه ورکوی.
دغه شان مقتول ته څوك شهید هم نه وائي او نه پرې څوك تبې تړی.
په رښتیا چه مونږ ډېر ظاهر بین یو او حقایقو ته نه یو ملتفت.
زمونږ ډاکتران هم مونږ غوندی دی او پدې نه پوهیږی چه زمونږ اصلی مرض ظلم دی او حقیقی علاج عدالت دی. مونږ هېڅکله پدې نه جوړیږو چه د یوه وینه د بل په وجود کښې انجکشن کړو او په افراط و تفریط کښې خپل علاج ولټوو.

ناحقه دعوه

دلته ناحقه دعوې او د ناحقې شاهدان زښت ډېر دي. زمونږ قاضیان ښه خلق دي هر رنګه دعوې اوری او هر چا چه هر څه وویل غوږ ورته ږدی.
هغه بله ورځ د یوه سړي غویی د بل په شوتله کښې ننوت شو چه په متې ترچوړ کی ورسېده د غوایي خاوند د شوتلې په خاوند دعوه وکړه او تاوان ئې غوښته ما ګمان کاوه چه دی به ئې پدی ګناه نیولی وی چه تا ولې خپله شوتله نه ساتله؟
ولې دې زما غویی په شوتله کښې دومره پرېښوده چه ټنډ شی دا ګمان بیخی بې اساسه نه وه ځکه چه دغه شان دعوې هم دلته ډېرې کیږی او خلق ئې کوی. مګر د غوایي خاوند له دېنه هم خپله دعوه معقوله کړې وه او حقوقی رنګ ئې ورکړی و. هغه

وویل د شوتلی خاوند له ما سره عناد درلود او زما د قلبی غویی ئې په لوی لاس پخپله شوتله کښې خوشی کړ.

په دغسی چالاکۍ او مهارت د غوائي خاوند د ناحقی شاهدانو او د ډېرو واسطو له برکته خپل ځان د شوتلی له تاوانه هم خلاص کړ او د غوائي تاوان ئې هم پوره او کامل واخیست.

زه وېرېږم چه ځینې رشوت خواره چه د خلقو وینې څکی او په پردو مالونو ټنډېږی او بالاخره په فشار خون مری د هغوی وارثان هم د غوایي وال له قصې نه خبر نشی او د شوتلو په خاوندانو د خون دعوه ونکړی. زمونږ هوښیار او محتاط خلق له دغسې قصونه ډېر ښه خبر دی او ځانونه په ډېر احتیاط ساتی، که دوی د چا غویی پخپل پټی کښې ووینی نو ډېر پام پرې کوی چه ټنډ نشی او لوی تاوان وروانوړی.

داخلق پدې پوهېدلي دي چه د شوتلو پټی د غوایانو د څر د پاره دی او باید غوائي پرې ماړه شی مګر دومره نه چه له ډېر مړښته وپړسېږی او مړه شی.

که چیرې دهقانان بې پروائي وکړی او غوایان تر ټنډېدو په شوتله کښې پرېږدی جاګیرداران او زمینداران ترینه د خپلو غویو تاوان اخلی او داسې ئې نه پرېږدی په ښتیا چه د دهقانانو وظیفه ډېره ګرانه ده چه باید غوایان نه وږی پرېږدی او نه ئې دومره ماړه کړی چه له ډېر مړښته مړه شی.

خبره له خبری ولاړېږی او یوه چه کومه بله را په یادېږی خبره په دعوو کښې ده، هغه شپه د مامور صاحب کور غلو وواهه او ډېر مال ئې ورځنې ویووړ مامور د کلی خلق ونیول چه تاسو ولی زما د کاله پیره نه کوله ولی مو زما مال نه ساته؟ یا غل او مال په لاس راکړی یا د مال تاوان له تاسو نه غواړمه.

د مامور صاحب ټول مال که څه هم د کلی د خلقو و او له دوی نه ئې اخستی و مګر ساتل ئې هم د کلی په خلقو لازم و چه د مامور صاحب په کور کښې به ئې ساتی.

د دې مال په وجه ډېر خلق دیره موده بندیان شوه او په اخره کښې ئې لکه د شوتلو خاوند تاوان هم ورکړ او دغه حقوقی دعوه جزائي هم شوه.

دلته دغه شان نا آشنا دعوې ډېرې زیاتې دی چه هر څوك ئې باورولی هم نشی.

وائي چه یوه سړی ټول عمر په دعوو کښې تېر کړی و او هر څنګه ناحقه دعوه به چه وه ده به وړله کله چه دی مړکېده نو ځوی ئې ورته ویل چه ابا ماته دې هم کومه دعوه پری ایښی ده او که نه؟ ده ډېر فکر وکړ چه هیڅ دعوه نشته او ځوی ته ئې څه نه دی پاته مګر هر کله چه دی د دعوو په پیدا کولو کښې استاذ و او له نه څه ئې ډېره غټه خبره

پیدا کوله خپل ځوی ته ئې وویل کله چا ما ستا مور ودوله ماما دې نهه میاشتي زما واده وځنډاوه، که ما نهه میاشتی د مخه واده کړی وای اوس به دې یو بل ورور هم ګرزېده ځوی ئې ډېر خوشحاله شو چه پلاره! دا خو د خون دعوه ده له دېنه به غټه دعوه بله چیرته وی؟
په ربښتیا چه د ښو غوښو ښه ښوروا وی او له دغسې پلار نه همدغسی ځوی پاتی کیږي دغه راز دعوې دلته له پلرونو نه زامنو ته پاته شی او د حاکمانو ماموړانو روزی خدای په همدغسې دعوو کښې ایښی ده.

وګوریځ!

ښه وګوریځ! سترګې مه پټوی خدای ته ورتک دی د قیامت ورځ راتلونکی ده سترګې پټول حق نه ویل د حق په ځای کښې چوپ کښېناستل ډېره لویه ګناه ده. وګوریځ او په ځیر ځیر وګوریځ که ستاسې سترګې خلاصې شوې که تاسی هر څه ولیده که ستاسې بینائي ثابته شوه ډېره لویه ګټه به وکړئ.
ستاسې ډېرې بدبختی په سترګو غړولو لیدلو او کتلو ورکېږی.
تاسې د سترګو په حکمت ښه نه یاست پوه شوی او له خپلو سترګو نه مو پوره کار نه دی اخستی تاسې یو بل ته ګوریځ مګر څه نه وینئ او څه نشئ لیدلی.
تاسې به وایاست چه مونږ شپه ورځ پېژنو، تور او سپین بېلوو د انسان او حیوان فرق کوو که مونږ څه نه لېدلی نو هر ګوره به د چا له موټر یا بګی لاندې شوی وو له ګړنګونو به لوېدلی وو او بې لارې به تلو.
زه وایم اوس هم ډېر خلق په کړه لاره روان دي ډېر خلق په کندو کښې لوېږی او په ځان نه پوهېږی ډېر کسان د انسان او حیوان فرق نه کوي او خاین و صادق نه پېژني، دغه شان سترګې چه مونږ لرو نور حیوانات ئې هم لری د موټرو له مخی اوښان هم ځانونه په څنګوی په پاڼونو او کمرو باندې نه ورځی واښه او اوبه وینی د انسان لیده او کاته باید بل راز وی د بنې آدم نظر باید سر سری او سطحی نه وي.
راځئ چه مونږ او تاسې د خپلو نظر امتحان ورکړو او خپله بینائې معلومه کړو.

پای